

การศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์
ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา*
STUDIES OF PRODUCTS AND ART WORKS IN COMMERCE
OF LANNA ARTISTS

สิทธิชัย อุ่นสวน

Sittichai Unsaun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nan Buddhist College, Thailand.

E-mail: S.N.Sitticha_i@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา 2) วิเคราะห์สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา 3) นำเสนอข้อมูลการผลิตสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาเชิงปฏิบัติการในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เทคนิควิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เลือกพื้นที่วิจัยแบบเจาะจง เก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนา โดยประกอบด้วยกลุ่มศิลปิน ผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ในแต่ละแห่งของการผลิตสินค้าทางด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา โดยกำหนดแห่งละ 7 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 35 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา เป็นผลงานทางด้านศิลปะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับศิลปินล้านนา แยกประเด็นของความเป็นผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์คือ ด้านคุณค่าของผลงานศิลปะ ด้านอัตลักษณ์ และด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ 2) ผลงานด้านศิลปะล้านนานั้น เกิดจากการสร้างสรรค์งานศิลปะ เกิดจากความคิดในการที่สร้างสรรค์ของศิลปิน ความคิดสร้างสรรค์จึงมีความหมายที่ค่อนข้างกว้างและสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการ

* Received: 9 May 2022; Revised: 8 June 2022; Accepted: 20 June 2022

ผลิต การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ 3) การสร้างผลงานด้านศิลปะนั้นมีพื้นฐานที่เกิดจากความเชื่อ ค่านิยมที่แตกต่างกัน คือ ผลงานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และผลงานศิลปะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น

คำสำคัญ: ศิลปินล้านนา, ศิลปะเชิงพาณิชย์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study products and art works in commerce of Lanna artists, 2) to analyze products and art works in commerce of Lanna artists, 3) to present information on the production of products and art works in commerce of Lanna artists. This research is a mixed methodology research included: documentary research, qualitative research, and action research by using integrated research methodology, participatory action research techniques in the field. Also, they choose a specific area, compilation data from people involved with the products and art works in commerce of Lanna artists including a group of artists, people relevant to the production of goods, organizations, or agencies engaged in the dispensation of the promotion of commercial art work's production. Choose 7 Lanna artists per each of source of commercial art products. As a result, the researcher would use them as contributors to all studies by used small focus group meetings and interviews total of 35 people.

The results of the research were as follows: 1) commercial art products and art works of Lanna artists which is a work of art that can generate income for Lanna artists. Separate issues of being a commercial art works included: the value of art crafts, identity, and the creativity of works. 2) Lanna art works caused by the creation of arts comes from the idea of artists, anyway, creativity has various meanings and can apply to production to create new inventions. 3) Creating art works is based on different beliefs and values. The Lanna art works can refer as works of art that come out from the faith of Buddhism. Buddhism similarity as the root of the creativity of art works and made from the local natural environment.

Keywords: Lanna Artists, Arts in Commerce

บทนำ

หนึ่งในภูมิภาคของประเทศไทย อาณาจักรล้านนา ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ปัจจุบันคือ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบไปด้วยจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน อาณาจักรล้านนามีความเจริญในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีอักษรเป็นของตนเอง มีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีจารีตเป็นของตนเอง และอื่น ๆ ล้วนแล้วก่อเกิดจากรากเหง้าเดียวกับอาณาจักรอื่น ๆ คือ การเดินทางของพระธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนมาถึงยังดินแดนแห่งล้านนา และปักหลักปักฐานอย่างมั่นคง เพราะศิลปวัฒนธรรมได้บอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรนี้ได้เป็นอย่างดี (สน สีมাত্রัง, 2522)

ภาคเหนือหรือมักเรียกกันว่ากลุ่มล้านนาตะวันออก มีโบราณสถาน โบราณวัตถุมากมายเป็นที่เคารพสักการะ เป็นแหล่งแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของงานช่างด้านฝีมือ วัดแต่ละแห่งล้วนมีความเป็นวิจิตรศิลป์ ซึ่งเกิดจากการจินตนาการทางด้านงานศิลปะของกลุ่มศิลปินภาคเหนือทั้งสิ้น ทั้งงานประติมากรรม จิตรกรรม บ่งบอกถึงความมีศิลป์ของชาวล้านนาเป็นอย่างยิ่ง และพระพุทธศาสนาใช้สื่อภาพจิตรกรรม ที่เป็นศิลปะหนึ่งในทัศนศิลป์เกี่ยวกับการเขียนภาพวาด ภาพเขียน ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างกลมกลืน จึงทำให้เกิดจิตรกรรมแนววรรณคดีคือศิลปะประเภทหนึ่ง เช่นเดียวกับวิจิตรศิลป์ประเภทอื่น เช่น ทัศนศิลป์หรือคีตศิลป์ เป็นการแสดงออกของมนุษย์เพื่อการสื่อสารและ “สาร” ที่สื่อโดยศิลปะทั่วไป (จำนง ทองประเสริฐ, 2535) เนื่องด้วยการที่มนุษย์จะรับรู้สิ่งใดได้อย่างถ่องแท้ได้นั้น ต้องมีสื่อประกอบ เพื่อให้เห็นจินตนาการได้อย่างแท้จริง ดังคำกล่าวว่า “หนึ่งภาพแทนคำพูดได้เป็นพัน ๆ คำ” (ศิลป์ พีระศรี, 2545) สื่อการสอนพระพุทธศาสนาที่ดีนั้นไม่จำเป็นต้องแสดงออกทางตัวอักษรทุกคำพูด บทบาทของสื่อพระพุทธศาสนานั้น เพื่อเผยแผ่หลักพุทธธรรมคำสอนทางพุทธธรรม คติความเชื่อ ประวัติศาสตร์ตลอดถึงการหล่อหลอมให้มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

งานจิตรกรรมเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์ใช้เป็นสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกความคิด ความเชื่อในขณะนั้น สามารถแสดงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ สามารถแสดงอารมณ์ ของผู้สร้างงานจิตรกรรมนั้น ๆ ได้ มนุษย์สร้างงานจิตรกรรมมาตั้งแต่สมัยยังอยู่ในถ้ำ ร่องรอยขีดเขียนในถ้ำต่าง ๆ ที่พบเห็นในปัจจุบันเกิดจากฝีมือของมนุษย์โบราณ ได้สร้างผลงาน

จิตรกรรมไว้ การสร้างงานจิตรกรรมมีในทุกชนเผ่าทั่วโลก งานจิตรกรรมบางครั้งทำหน้าที่เป็นภาษาภาพ และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ใช้สื่อสารกับจิต วิญญาณ ความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน

ปัจจุบันผลงานด้านศิลปะได้เข้ามามีบทบาทในเชิงพาณิชย์ แต่ไม่มากนัก ซึ่งศิลปินได้ผลิตออกมาเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึก เป็นของฝาก เป็นสินค้าที่มีราคาไม่แพง ไม่ต้องใช้ความวิจิตรทำให้เกิดสินค้าหลายระดับหลายราคา แต่การที่จะยกระดับสินค้าให้ได้มาตรฐาน ให้เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศและทั่วโลกได้นั้น ต้องเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต หรือเป้าหมายของผู้ผลิต การที่ผลงานจะเป็นที่ยอมรับได้ ศิลปินจะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม (ฉลองเดช คูณามาศ, 2557) สินค้าเหล่านั้นถึงจะขายได้ นักศิลปะหลาย ๆ คนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะผลิตสินค้าแล้วไม่ตรงตามความต้องการของตลาด เพราะงานศิลปะเป็นงานที่ศิลปินคิดว่านั้นคือความเป็นตัวตนของเขา ไม่คำนึงถึงเรื่องพาณิชย์ การผลิตผลงานแต่ละชิ้น เป็นความรักและความชอบส่วนตัว (เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ, 2542) จึงทำให้แต่ละจังหวัดไม่นิยมเรียนด้านศิลปะ และนำมาประยุกต์ในเชิงการค้า การตลาดถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ศิลปินไม่แพร่หลาย เพราะการตลาดจะต้องกล่าวถึงเรื่องกำไรและขาดทุน

ปัจจุบันศิลปินล้านนาได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมของตนเองออกมาสู่สังคมอย่างหลากหลายทำให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปิน เช่น อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ถึงแม้จะเสียชีวิตแล้ว ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของงานศิลปะจังหวัดเชียงราย อาจารย์วินัย ปราบริปู จังหวัดน่าน พระสิทธิชัย ปัญญาไวย ถนัดด้านการแกะสลักของจังหวัดแพร่ อาจารย์สันติ เขียวอุไร ประธานชมรมกลุ่มศิลปินธำมัญญ์จังหวัดลำปาง เป็นต้น ผลงานล้วนตามความถนัดหรือเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ส่วนใหญ่เป็นการสร้างสรรค์ผลงานเป็นปัจเจกบุคคล ยังไม่เป็นผลงานที่ออกมาเพื่อร่วมพัฒนาสังคม หรือผลิตขึ้นมาเพื่อจำหน่ายหรือการถ่ายทอดผลงานของตน อาจจะเนื่องมาจากการรวมตัวของศิลปินล้านนาคงความเป็นอัตลักษณ์แห่งปัจเจกชนยังมีมาก ต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำ ไม่มีสิ่งที่กำหนดกฎเกณฑ์ในสินค้าเชิงพาณิชย์ ผลงานที่จำหน่ายนั้น ศิลปินเป็นผู้กำหนดราคาเอง

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์ถึงผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา เพื่อส่งเสริมกระบวนการยกระดับสินค้าและผลงานด้านศิลปะ การถอดบทเรียนกระบวนการที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการจำหน่ายสินค้าและผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัด

ล้านนา เพื่อยกสินค้าให้ได้มาตรฐาน และส่งเสริมการท่องเที่ยวตามนโยบายของภาครัฐ และยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปะในกลุ่มศิลปินล้านนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา
2. เพื่อวิเคราะห์สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลการผลิตสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในภาคสนาม โดยใช้วิธีวิทยาวิจัยการแบบผสมผสาน ดังนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมาเกี่ยวพุทธศิลปกรรม การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปะเชิงพาณิชย์รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการยกระดับสินค้า และสาระสำคัญสินค้าทางด้านศิลปะของกลุ่มศิลปินล้านนา รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดพุทธศิลปกรรมและแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นกรอบในการศึกษา

(2) ทำการศึกษาวិเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปินล้านนาและการผลิตสินค้าทางด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ออกสู่ตลาด

(3) ศึกษาวิเคราะห์ผลผลิตของผลิตภัณฑ์สินค้าและผลงานศิลปะของศิลปินล้านนาที่ประสบความสำเร็จในมิติต่าง ๆ

(4) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา การผลิตสินค้าและผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนา

2) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมาเกี่ยวพุทธศิลป์ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปะเชิงพาณิชย์ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการยกระดับสินค้า และสาระสำคัญสินค้าทางด้านศิลปะของกลุ่มศิลปินล้านนา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกสินค้าและผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนา จำนวน 5 แห่ง โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนา

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับศิลปิน ผู้ผลิตสินค้าศิลปะเชิงพาณิชย์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนาจำนวน 5 แห่งๆละ 7 คน รวมทั้งหมด 35 คน

(3) ดำเนินการศึกษาวเคราะห์แนวคิด หลักการ ความเป็นมาเกี่ยวพุทธศิลป์ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปะเชิงพาณิชย์รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการยกระดับสินค้า และสาระสำคัญสินค้าทางด้านศิลปะของกลุ่มศิลปินล้านนาในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความหลักการ ความเป็นมาเกี่ยวพุทธศิลป์ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ศิลปะเชิงพาณิชย์รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการยกระดับสินค้า และสาระสำคัญสินค้าทางด้านศิลปะของกลุ่มศิลปินล้านนาในมิติต่างๆ ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับทราบ

(5) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) การศึกษาเชิงปฏิบัติการ และวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อนำไปสู่การได้ข้อมูลเชิงลึกของการแกะสลักพระพุทธรูปไม้เมืองน่าน วัดสวนหอม ตำบลในเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พัฒนาการผลิตเครื่องเงินของจังหวัดน่าน ณ ศูนย์เครื่องเงินชมพุกา ตำบลไชยสถาน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน การผลิตผ้าหม้อฮ่อม ณ บ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมืองจังหวัดแพร่ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายเวียงกาหลง ณ บ้านทุ่งม่าน ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายและ การผลิตตุ๊กตาคอม ณ วัดพระธาตุหริภุญชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ให้ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกจังหวัดเกิดจากการรับรู้ได้มีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

(1) ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อ ผลิตภัณฑ์แกะสลักพระพุทธรูปไม้ เครื่องเงิน ตุ๊กตาล้านนา โคมล้านนา การผลิตผ้าหม้อฮ่อม และเครื่องปั้นดินเผา จากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่ภาคสนาม ตลอดจนข้อมูลด้าน การออกแบบ และการรับรู้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นหลักในการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสร้างเครื่องมือในการวิจัย

(2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเอกลักษณ์ของพื้นที่เป้าหมาย จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเอกลักษณ์ จำนวน จังหวัดละ 5 ท่าน ตามโครงสร้างคำถามกระบวนการยกระดับสินค้าและผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนาเพื่อนำไปสู่การกำหนดเอกลักษณ์และองค์ประกอบสร้างสรรค์เพื่อการออกแบบสินค้า

(3) ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกลักษณ์ และองค์ประกอบสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์ของศิลปินล้านนา

(4) ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่สนาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์การตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์พระพุทธรูปไม้ เครื่องเงิน ตุ๊กตาล้านนา โคมล้านนา การผลิตผ้าหม้อฮ่อม และเครื่องปั้นดินเผา

(5) ผู้วิจัยสรุป อภิปรายผลเพื่อรายงานการวิจัยในรูปแบบเล่มวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา” สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา จากการวิจัยพบว่า สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา เป็นผลงานทางด้านศิลปะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับศิลปินล้านนา ซึ่งอาณาจักรล้านนามีความเจริญในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีอักษรเป็นของตนเอง มีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีจารีตเป็นของตนเอง และอื่น ๆ ล้วนแล้วก่อเกิดจากรากเหง้าเดียวกับอาณาจักรอื่น ๆ เป็นฐานทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะซึ่งมีผลงานที่สร้างสรรค์ของกลุ่มศิลปิน คือ พระพุทธรูปไม้เมืองน่าน เครื่องเงินจังหวัดน่าน ผ้าหม้อฮ่อมจังหวัดแพร่ เครื่องปั้นดินเผาลายเวียงกาหลง การผลิตตุ๊กตาคอมจังหวัดลำพูน โดยภาพรวมของสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา สามารถแยกประเด็นของความเป็นผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์คือ 1) ด้านคุณค่าของผลงานศิลปะ 2) ด้านอัตลักษณ์ และ 3) ด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

2. การวิเคราะห์สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา

จากการวิจัยพบว่า การผลิตสินค้าและผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา ทำให้ได้ทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างผลงานเชิงศิลปะ ด้านความเป็นอัตลักษณ์ ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาของศิลปินล้านนาทั้ง 4 จังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย ลำพูน แพร่ และจังหวัดน่าน โดยได้ศึกษาตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นผลงานที่ส่งเสริมศิลปะล้านนาด้าน จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม เป็นต้น รวมถึงต้นทุนในการผลิต ราคาที่จำหน่าย และความภาคภูมิใจในการผลิต ที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับสร้างผลงานด้านศิลปะในเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2547) โดยในการผลิตสินค้าและผลงานด้านศิลปะล้านนาได้นั้น เกิดจากการสร้างสรรค์งานศิลปะ เกิดจากความคิดในการที่สร้างสรรค์ของศิลปิน ความคิดสร้างสรรค์จึงมีความหมายที่ค่อนข้างกว้างและสามารถ นำไปใช้ประโยชน์กับการผลิต การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ

3. สรุปข้อมูลโดยภาพรวมของสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา

จากการวิจัยพบว่า สินค้าและผลงานด้านศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นของแต่ละแห่งที่ศึกษา มีประวัติความเป็นมา และเกิดขึ้นมานานแล้ว มีรูปแบบของสินค้าและผลงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ความโดดเด่นเฉพาะตัวของสินค้า การสร้างผลงานด้านศิลปะนั้นมีพื้นฐานที่เกิดจากความเชื่อค่านิยมที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้เป็น 2 ประการดังนี้ 1) ผลงานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นรากเหง้าของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จากการศึกษารายงานว่า งานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีผลงานทางด้านศิลปะคือ การแกะสลักพระพุทธรูปไม้เมืองน่าน การผลิตตุ๊กตาล้านนา 2) ผลงานศิลปะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น ด้วยบริบทท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้การรังสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะนั้นออกมามีความหลากหลายและมีความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้าทางด้านศิลปะ ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ว่า มีผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ได้แก่ การผลิตผ้าหม้อฮ่อมของจังหวัดแพร่ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายเวียงกาหลง การผลิตเครื่องเงินเมืองน่าน

อภิปรายผล

จากการวิจัย การศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มจังหวัดล้านนา ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์เป็นการอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

อาณาจักรล้านนามีความเจริญในยุคสมัยนั้นเป็นอย่างมาก มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีอักษรเป็นของตนเอง มีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีจารีตเป็นของตนเอง และอื่น ๆ ล้วนแล้วก่อเกิดจากรากเหง้าเดียวกับอาณาจักรอื่น ๆ คือ การเดินทางของพระธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนมาถึงยังดินแดนแห่งล้านนา และปักหลักปักฐานอย่างมั่นคง เพราะศิลปวัฒนธรรมได้บอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรนี้ได้เป็นอย่างดี ด้วยภาคเหนือหรือมักเรียกกันว่ากลุ่มล้านนา ตะวันออก มีโบราณสถาน โบราณวัตถุมากมายเป็นที่เคารพสักการะ เป็นแหล่งแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของงานช่างด้านฝีมือ วัดแต่ละแห่งล้วนมีความเป็นวิจิตรศิลป์ ซึ่งเกิดจากการจินตนาการทางด้านงานศิลปะของกลุ่มศิลปินภาคเหนือทั้งสิ้น ทั้งงานประติมากรรม จิตรกรรม บ่งบอกถึงความมีศิลป์ของชาวล้านนาเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตามกรอบของพื้นที่ที่ได้กำหนดของการศึกษาสินค้าเชิงพาณิชย์ของศิลปินล้านนา โดยมีสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา ดังนี้

1. การแกะสลักพระพุทธรูปไม้เมืองน่าน การสร้างพระพุทธรูปไม้ของเมืองน่าน นิยมสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธรูปตามหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ที่ครอบครัวใดไม่มีบุตรชายและไม่มีโอกาสได้บวชในพระพุทธศาสนาแล้ว จะสร้างพระพุทธรูปถวายแทนตนเอง เสมือนหนึ่งว่าได้ใกล้ชิดพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ให้กับตนเอง เพื่อประโยชน์ในภายภาคหน้าตามความเชื่อทางศาสนา วัสดุที่นำมาแกะสลักเป็นพระพุทธรูปไม้ มักนิยมใช้ไม้ที่มีชื่อมงคล เช่น ไม้ขนุน ไม้ค้ำไม้โพธิ์ ไม้สักทอง เป็นต้น เป็นไม้ที่หาง่ายตามท้องถิ่น และใช้เวลาแกะพระพุทธรูปไม้ไม่นาน สามารถสร้างได้หลายองค์ รวมถึงมีต้นทุนในการสร้างที่ต่ำกว่าวัสดุจำพวกเหล็ก ทองแดง ทองเหลือง ซึ่งอดีตเป็นสิ่งที่ยาก ทำให้ไม้เป็นทางเลือกสำหรับผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะเข้าถึงบุญได้ง่าย

2. การผลิตเครื่องเงินของจังหวัดน่าน การผลิตเครื่องประดับเงินเมืองน่าน เป็นภูมิปัญญาการทำเครื่องเงิน จากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายเก่าแก่โบราณยังคงถูกรักษาไว้ได้ดี จากงานหัตถกรรมที่ต้องใช้ความอดทนและฝีมือเครื่องเงินเมืองน่าน เป็นงานหัตถกรรมการทำเครื่องเงิน ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์งดงามไม่แพ้ที่ใด จนกลายมาเป็นหนึ่งในของฝากที่ขึ้นชื่อของเมืองน่าน โดยมีชาวเขาเผ่าเมี่ยน (เย้า) และม้ง (แม้ว) ส่วนมากทำเป็นเครื่องประดับ เช่น กำไล สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต้มหู แหวน ฯลฯ ลักษณะของเครื่องเงินเมืองน่าน นอกจากจะมีความอ่อนตัวมากกว่าเครื่องเงินทั่วไปแล้ว เนื้อโลหะจะมี

ลักษณะไม่มันวาว พื้นผิวมีความเรียบ และชิ้นงานมีน้ำหนักมากกว่าสแตนเลส ลวดลายที่ปรากฏส่วนมาก มักมีที่มาจากลวดลายทางธรรมชาติ เป็นต้น

3. การผลิตผ้าหม้อฮ่อมจังหวัดแพร่ ในปัจจุบันการตัดเย็บเสื้อผ้าหม้อฮ่อม นับได้ว่าสร้างงานและทำรายได้ให้กับชาวบ้านทุ่งโฮ้งเป็นอย่างมาก ทำให้หมู่บ้านนี้ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี บ้านทุ่งโฮ้งได้เป็นเขตสุขาภิบาลแห่งหนึ่งของจังหวัดแพร่ ซึ่งมีร้านตัดเย็บเสื้อผ้าหม้อฮ่อมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละร้านต่างก็มีเครื่องหมายและชื่อร้านแตกต่างกันออกไป ส่วนในด้านรูปแบบ ได้มีการปรับปรุงเสื้อผ้าหม้อฮ่อมให้มีแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ตามความต้องการของตลาดผู้บริโภค ตัดเย็บเป็นเสื้อชาฟารี เสื้อคอเชิร์ต มีทั้งที่เป็นแบบแขนสั้นและแขนยาว เป็นต้น

4. การผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายเวียงกาหลง รูปแบบและศิลปะลายเวียงกาหลงมีหลากหลายรูปแบบและลวดลาย ขึ้นอยู่ช่างที่ประดิษฐ์ประดอยบรรจงวาดลวดลายศิลปะตามจินตนาการหรือตามธรรมชาติที่ตนเองได้เห็นได้พบ แล้วนำมาเขียนลงบนภาชนะต่าง ๆ จึงทำผลงานมีลักษณะที่แตกต่าง ๆ กันไป แต่ยังคงรักษารูปแบบที่สวยงาม ความเป็นเอกลักษณ์เวียงกาหลง ปัจจุบัน มีกลุ่มเครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง เป็นกลุ่มผู้ผลิตหลักในผลิตภัณฑ์ มีการถ่ายทอดเทคนิคการผลิตและการเขียนลายให้คนรุ่นใหม่ และเริ่มมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามยุคสมัย และได้ทำการถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านในชุมชน ทำให้สมาชิกมีงานทำมีรายได้เสริม เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับชุมชน แต่ก็ยังไม่แพร่หลาย ควรขยายให้กว้างออกไปให้ครอบคลุมทั้งตำบล จะทำให้เป็นอาชีพที่ยั่งยืนของประชาชนต่อไป

5. การผลิตตุ๊กตาคอม ล้านนา ประเภทของงานศิลปหัตถกรรมตุ๊กตาล้านนา พบว่า แนวทางในการสร้างงานของทั้ง 2 ประเภท มีความสอดคล้องกันระหว่างคติในการสร้างตุ๊กตของชาวล้านนา ถ่ายทอดผ่านประเพณีทางศาสนากับคติในการสร้างตุ๊กตของชาวล้านนา ถ่ายทอดผ่านทางพิธีกรรม เนื่องจากตุ๊กตาคอมเป็นพุทธศิลปะอันเก่าแก่ กำเนิดขึ้นมาพร้อมกับความเชื่อของวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านท้องถิ่น เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนการศรัทธาความเชื่อที่แสดงออกเป็นรูปธรรมที่สนองหน้าที่ในพิธีกรรม ส่วน “คอม” หมายถึง เครื่องสักการะเกี่ยวกับประเพณีในเดือนยี่เป็ง ซึ่งเป็นทำบุญอุทิศและย่างเข้าสู่เดือน 3 หรือฤดูหนาวนั้น ในล้านนานิยมทำคอม จุดประสงค์ก็คือ ต้องการเครื่องสักการะบูชาพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นรูปต่าง ๆ ทำเสาหลักไว้ด้านนอกตามสนามหน้าวัด แต่ถ้ามีการเทศน์ธรรมหลวงในเดือนอื่นที่ไม่ใช่เดือนยี่เป็ง นิยมทำคอม เครื่องสักการะที่สำคัญอย่างหนึ่งของล้านนาไทย ที่จะทำไว้บูชาทุกวัดและมีผู้มีเจตนาถวายไว้มากเนื่องจากเป็นประเพณีที่สืบทอดนับตั้งแต่เกิดจนถึงตาย และเป็นประเพณีพิเศษในรอบสิบสองเดือน ที่จัดทำขึ้นเป็นครั้งคราว ล้วนมีวัตถุประสงค์เกี่ยวเนื่องใน

ประเพณีเหล่านั้น โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนา โยงใยกับความเชื่อของประชาชน ใช้เป็นเครื่องปฏิบัติในทางพิธีกรรม ถือว่าเป็นเครื่องสักการะ ซึ่งบุคคลที่ทำพิธีเชื่อว่าจะได้รับผลที่เป็นประโยชน์ คือความสุขความเจริญแก่ตนและผู้อื่น เครื่องสักการะที่สำคัญอย่างหนึ่งของล้านนาไทยที่จะทำไว้บูชาทุกวัดและมีผู้มีเจตนาถวายไว้มาก บางวัดมีเป็นจำนวนสิบชุด จุดประสงค์ก็คือ ต้องการจะบูชาพระรัตนตรัยคือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์

สรุป โดยภาพรวมของสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของกลุ่มศิลปินล้านนา สามารถแยกประเด็นของความเป็นผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ได้ ดังนี้

ด้านคุณค่า ผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นรากเหง้าของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จากการศึกษาวิจัย พบว่า งานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีผลงานทางด้านศิลปะคือ การแกะสลักพระพุทธรูปไม้เมืองน่าน การผลิตตุ๊กตโคมล้านนา งานศิลปะทั้งสองประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ เพื่อสร้างถวายเป็นพุทธบูชาตามคติความเชื่อและค่านิยมของพุทธศาสนิกชน ด้วยการถวายพระพุทธรูปเป็นทานไว้กับพระพุทธศาสนานั้น เชื่อว่า จะได้านิสงส์มาก มีโภคทรัพย์สมบัติ ปรารถนาสิ่งใดจะได้ดังสมปรารถนา ทำให้ค่านิยมนี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดศิลปินด้านการแกะสลักพระพุทธรูปไม้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมถึงเป็นการสร้างอาชีพของกลุ่มศิลปินได้อีกด้วย เช่นเดียวกับการทำตุ๊กตโคม ก็มีจุดมุ่งหมายถวายเป็นพุทธบูชา ตามคติความเชื่อว่า หากได้ถวายตุ๊กตโคมแล้ว จะมีสติปัญญาฉลาดหลักแหลม เป็นผู้ที่มีความมงคลทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งเป็นคุณค่าทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนา รวมถึงผลงานที่มีอายุเก่าแก่มูลค่าทางการตลาดย่อมสูงไปด้วย

ด้านอัตลักษณ์ ผลงานศิลปะในแต่ละประเภท จะมีความโดดเด่นเฉพาะตัวของงานศิลปะนั้น ๆ ซึ่งเกิดจากสภาพปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติ ภูมิประเทศรวมถึงค่านิยมทางสังคมในแต่ละยุคสมัย ทำให้ผลงานศิลปะในเชิงพาณิชย์นั้น มีความโดดเด่นเฉพาะตัวในแต่ละพื้นที่ ทำให้เป็นอีกหนึ่งสิ่งดึงดูดใจให้กับผู้ใจในสินค้าด้านศิลปะ อีกทั้งยังคงความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นของท้องถิ่น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ก็ตาม ล้วนแล้วแต่ถูกสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาบนพื้นฐานของวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของสภาพสังคมบริบทชุมชนนั้น ๆ เป็นผลให้เกิดเป็นจุดขายเฉพาะตัวของผลงานทางด้านศิลปะ เช่น หากพูดถึงเครื่องเคลือบลายเวียงกาหลง ต้องเจาะจงไปที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พูดถึงผ้าหม้อฮ่อม ต้องบ้านทุ่งไธ้งจังหวัดแพร่ เป็นต้น ด้วยความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ชูสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจและเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น

ด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะนั้นมีพื้นฐานที่เกิดจากความเชื่อค่านิยมที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้เป็น 2 ประการดังนี้ 1) ผลงานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นรากเหง้าของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จากการศึกษาวิจัยพบว่า งานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มีผลงานทางด้านศิลปะคือ การแกะสลัก พระพุทธรูปไม้เมื่อนาน การผลิตตุ๊กตาคอมลันนา งานศิลปะทั้งสองประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ เพื่อสร้างถวายเป็นพุทธรูป ตามคติความเชื่อ และค่านิยมของพุทธศาสนิกชน ด้วยการถวายพระพุทธรูปเป็นทานไว้กับพระพุทธศาสนานั้น เชื่อว่า จะได้านิสงส์มาก มีโภคทรัพย์สมบัติ ปราปรณาสิ่งใดจะได้ดังสมปรารถนา ทำให้ค่านิยมนี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดศิลปินด้านการแกะสลัก พระพุทธรูปไม้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมถึงเป็นการสร้างอาชีพของกลุ่มศิลปินได้อีกด้วย เช่นเดียวกับการทำตุ๊กตาคอม ก็มีจุดมุ่งหมายถวายเป็นพุทธรูป ตามคติความเชื่อ หากได้ถวายตุ๊กตาคอมแล้วจะมีสติปัญญาฉลาดหลักแหลม เป็นผู้ที่มีความมั่งคั่งทั้งในปัจจุบัน และอนาคต เป็นต้น ความเชื่อดังกล่าวนี้ จึงเป็นที่มาของการสืบทอดภูมิปัญญาศิลปะทางด้านนี้ ทำให้เกิดศิลปินจำนวนมาก เพื่อมาผลิตสินค้าทางศิลปะด้านนี้ต่อการตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในอดีตและปัจจุบัน 2) ผลงานศิลปะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น ด้วยบริบทท้องถิ่นแต่ละแห่งมีปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้การรังสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะนั้น ออกมามีความหลากหลายและมีความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้าทางด้านศิลปะ ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ว่า มีผลงานศิลปะเชิงพาณิชย์ที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ได้แก่ การผลิตผ้าหม้อฮ่อมของจังหวัดแพร่ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายเวียงกาหลง การผลิตเครื่องเงินเมื่อนาน ทั้งสามกลุ่มงานศิลปะนี้ ล้วนแต่ได้รับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้ผลงานมีความหลากหลาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินกลุ่มในกลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นผลงานทางด้านศิลปะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับศิลปินล้านนา แยกประเด็นของความเป็นผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์คือ ด้านคุณค่าของผลงานศิลปะ ด้านอัตลักษณ์ และด้านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ผลงานด้านศิลปะล้านนา เกิดจากการสร้างสรรค์งานศิลปะ เกิดจากความคิดในการที่สร้างสรรค์ของศิลปิน ความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความหมายที่ค่อนข้างกว้างและสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการผลิต การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ การสร้างผลงานด้านศิลปะนั้น มีพื้นฐานที่เกิดจากความเชื่อค่านิยมที่

แตกต่างกัน สามารถสรุปคือ ผลงานศิลปะที่เกิดจากความเชื่อทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นรากเหง้าของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และผลงานศิลปะที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่องการศึกษาสินค้าและผลงานด้านศิลปะเชิงพาณิชย์ของศิลปินในกลุ่มศิลปินล้านนา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ได้เผยแพร่ ในรูปของการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม จัดพิมพ์ลงตามสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ วารสาร นิตยสาร ในรูปของบทความวิชาการ
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการส่งเสริมการสร้างผลงานทางด้านศิลปะ กระตุ้นการท่องเที่ยว ควรนำไปเป็นเอกสารประกอบการพิจารณา การดำเนินการในการนำกระบวนการจัดการด้านการพัฒนาผลงานทางศิลปะเชิงพาณิชย์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุด
3. ควรให้ผู้ประกอบการรวมถึงศิลปิน มีแนวทางในการสร้างเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ในการพัฒนา และการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในชุมชนที่จะสร้างความเจริญให้กับชุมชน โดยการนำเสนอในรูปแบบของการพัฒนาผลงาน ให้ตรงตามความต้องการกับยุคสมัย
4. สามารถใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางของชุมชน ศิลปิน ให้สามารถเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาได้อย่างเป็นมรรคเป็นผล ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสร้างผลงานทางด้านศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

จำนง ทองประเสริฐ. (2535). *ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพมหานคร : องค์การ
คำครุสภา.

ฉลองเดช คุณานุมาศ. (2557). *คติจักรวาลวิทยาพุทธศาสนาในจิตรกรรมล้านนา*. เชียงใหม่ : กู๊ดพริ้นท์
พริ้นติ้ง.

เทียนชัย ตังพรประเสริฐ. (2542). *องค์ประกอบศิลป์ 1*. กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้าพริ้นติ้ง.

วิรุณ ตังเจริญ. (2547). *ศิลปะหลังสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร : อีแอนด์ไอคิว.

ศิลป์ พีระศรี. (2545). *บทความข้อเขียนและงานศิลปกรรมของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี*.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์.

สน สีมাত্রัง. (2522). *จิตรกรรมฝาผนังไทย*. กรุงเทพมหานคร : พลพันธ์การพิมพ์.